

השירה, שפת הנשמה – הלכה למעשה

א. שירה שטורדת מן העולם - לפני 1,000 שנה, כתב רבינו בחי"א פקודה בעל חובות הלבבות, בשער הפרישות פרק ה': "ופרוש ממה שיביאך להמרות האלוקים ולעזוב מצוותיו, ממניי הזמר והניגון והשחוק והרינה הטורדים אותך מן המצוות והמעשים הטובים".

ב. אין דק כמוזיקה - הרמב"ן בשער הגמול כותב - "אין בגשמיות דק כמוזיקה", בשל דקותה של המוזיקה היא קלה להשפעה וקשה להסברה.

ג. שמיעה יותר מראיה - מה יותר גרוע, לראות או לשמוע? [שערי תשובה] - שער שני אות יב' - עוד אמר שלמה עליו השלום: משלי טו, ל-לא - "מאור עינים ישמח לב, שמועה טובה תדשן עצם". אכן זה פשר הדבר: "מאור עינים ישמח לב", העין אבר נכבד מאד, כי יראו בה את המאורות המשמחים את הלב, ונכבדה ממנו האוזן, כי ישמעו בה שמועה טובה המדשנת את העצם שאין בו ההרגשה ולא ידושן במאור עיניים בלתי בתענוג יתר". וכן אמרו זכרונם לברכה - בבא קמא פה: - כי האזן נכבדת משאר האברים, מפני שראיית העין פועלת רק על האיברים שיש בהם רגש, והאוזן, השמיעה, מגיעה למקומות יותר עמוקים, ואפילו על העצמות שאין בהם רגש".

ד. הלכה למעשה - "סימא, [עיוורון] נותן לו דמי עינו. חירשו, נותן לו דמי כולו".

ה. השפעה פיזית - כיום ברור מדעית שמוזיקה יוצרת שינוי בגלי המוח, אישוני העיניים, קצב הנשימה, לחץ דם ומתח השרירים.

ו. שיר מהו? - שיר מורכב ממספר מרכיבים. מילים טובות, קצב סביר, לחן מעודן, זמר נורמלי ובעיקר ירא שמים, כי השירה שלו משדרת, שיר כשר מונע מהאדם להתחבר למוזיקה חיצונית ולא סוחף אותו אליה.

ז. עליה וירידה תלויה במנגן - "רבי שמואל אליהו מווד'אלין - "אחריות כבידה לוקה האדם על עצמו כשהוא משמיע רינה, כי עליית הנפש וירידתה תלויה במנגן. הניגון עשוי להעלות את האדם עד גבהי מרומים, ולהורידו ח"ו עד שאול תחתית".

ח. מה שגוי מבין - "מוזיקה טובה ומעודנת מעדנת את האדם, ומוזיקה גסה משחיתה את הנפש ואיתה את כל החברה, ולכן מוזיקה משנה את החברה כולה". את הדברים הללו כתב אחד מגדולי הפילוסופים היוונים לפני כ-2400 שנה, לאחר שהחלה הידרדרות במוזיקה היוונית, עד שפרצה מהפיכה שהפילה את מלכי יוון. והוא מוסיף - "מתוך טיפשות הם רימו לחשוב שלא היה טוב או רע במוזיקה, והחליטו על הטוב והרע לפי ההנאה שקיבלו ממנה, ובסוף התכלית לא היתה עצם המוזיקה, אלא לעשות שם של הפקרות ורוח של עבריינות".

ט. נפש שפלה ונשמה גבוהה - פילוסוף אחר הוסיף - "הנפש השפלה נהנית מהמקצבים הפרימיטיביים ואילו הנשמות הגבוהות נהנות מסדר הרמוני ומנושאים רציניים".

י. מהו זמר יווני? - הגמרא במסכת חגיגה דף טו/ב אומרת, שהקב"ה לא רצה בהתחלה לומר דברי תורה בשם רבי מאיר משום שהוא למד תורה מאלישע בן אבויה - אחר, עד שהקב"ה התרצה. ומה הבעיה של אחר? "שלא פסק זמר יווני מפיו".

בפועל

א. מהי מוזיקה לא ראויה?

הקדמה - מכיוון ש"אין בגשמיות דק כמוזיקה", התחושה גם היא דקה. העבודה הבאה מיועדת לבני מעלה שנוטר בהם 'הרגש'.

1. שיר טהור מהו? - שיר טהור מוביל ללב טהור ומייצר השפעה טהורה.

א. שיר כשר מהו? - שיר שניתן לזמזם בלימוד. שיר שניתן לשיר בשמחת תורה או שמחת בית השואבה.

2. שיר טוב מהו? – שיר טוב מרים את הלב ואחור כך את הרגליים. תפקידנו להרגיש מה מרים את הרגליים בלבד, ומה מרים את הרגליים והלב גם יחד?
 3. המבחן – מה הותיר בנו השיר.
 4. כיצד נבדוק מה הותיר בנו השיר? – בת חכמה רוצה בית בעל ילדים עדינים ויראי שמים. בת כזו צריכה להיות חכמה, ולחפש את השירים שיתרמו לה, ולא את אלו שיזיקו לה. ניתן לבדוק כמה פעמים אחרי שמיעת שירים, מה התחושה שנותרה. האם אחרי השיר בת חשה רצון לבית של תורה בעל ת"ח וילדים יראי שמים? אולי היא אינה חשה כלום, ואולי היא חשה בדיוק להיפך?
 5. דוגמאות לשירים טובים – שני שירים כדוגמא, כי התורה כוללת. הם דוגמית לשיר שמח ושיר שקט שנוגעים בנימים הדקים של הנפש.
 6. שיר פורץ גדר – שיר גבולי שמוביל לחיפוש שירים מאותו זמר/ז'אנר/סגנון, בכל מחיר, כולל אם השיר הבא שנמצא וודאי אינו כשר, ובעצם זה שיר שפורץ גבולות.
 7. ברגע האמת נגלה את האמת – שירים כשרים הם שירים שיבקש חולה שומר מצוות לשמוע ברגעים הקשים שלו בבית החולים, הוא כנראה יבקש את השירים שמרימים את הלב בלבד.
- מספר בן ישיבה: "בואו תשמעו איך זה עובד. התחלתי בשמיעת זמרים אלטרנטיביים הם התחילו לבצע שירים בשיתוף עם זמרים חילוניים או מסורתיים. לא פעם הזמר האורח מצא חן בעיניי יותר, והתחלתי לחפש שירים נוספים שלו. הגיעו לידי אלבומים שלמים מאותו זמר, ולפתע גיליתי שהוא לא כזה דתי כמו שחשבתי. בהתחלה התוכן של השירים הפחיד אותי, וכשהוא הפסיק להפחיד אותי זה הפחיד אותי יותר. פתאום קלטתי שאני שומע זמרות שרומו אתו, ואז חשתי שממש פרצתי גבולות. השלב של לחפש הופעות מוסרטות שלו, ולראות אותו שר ומופיע עם מקהלות נשים ובפני ציבור חילוני שרוקד באופן פרוץ, היה שלב נוסף בהידרדרות. כשהתמכרתי אליו, נכנסתי לאינטרנט רק כדי לחפש אותו, ויום אחד רק ה'רק' נמחק וכבר נשארתי שם".
- ב. מהו העיקרון המנחה בשמיעת שירים?
תשובה: – חיפוש אחר שירים שירוממו אותנו ולא יורידו אותנו. בני תורה אמיתיים שהתורה הקדושה היא מנחת דרכם, לא יכנסו בכלל לנידון של שירים לא ראויים, [אין צורך לומר חילוניים גויים וכו', אלא] בבחינת קדש עצמך גם כמה ש**נראה** לך שמותר לך, ובעצם ממש אינו... ובאמת שמי שיש בו עדינות יהודית חש לבד מה מעלה אותו ומה להיפך.
 - ג. צר לנו שאנו נדרשים לשאלה הבאה. מתוך הבנה שהזמר מכניס את עצמו לשיר ומכיוון שלא מעט מעידות מתחילות בשמיעת זמרים שאינם ראויים ששרים שירים שנראים ראויים. מהי ההגדרה הנכונה שתמנע את הבלבול בתחום בשאלה ממי לא נשמע אף פעם שירים?
 [הערה – סעיף זה אינו המקסימום הנדרש אלא המינימום הנמוך ביותר ממנו בדרך כלל נופלים לאיסורים גמורים].
- תשובה: – מזמר מחלל שבת. מזמר שמופיע על במה אחת עם נשים. מזמר שרוג השירים שלו, אינם כשרים, לא נשמע שירים לעולם. רבים וטובים החלו את נפילתם בשירים אלו.

"שיר! לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו"

בהצלחה רבה – צביאלי בן צור